

Koncept proslave ob otvoritvi spomenika komandantu Francu Rozmanu-Stanetu v Ljubljani 9. maja 1975

I.

Od 18.00—18.15 Zbor vseh partizanskih brigad
ob 18.30 pričetek proslave — INTERNACIONALA — za pojejo združeni pevski zbori in pihalni godbi
ob 19.34 pozdravni nagovor predsednika ZB Ljubljana
ob 19.38 govor komandanta ljubljanske vojne oblasti tovariša Franca Tavčarja-Roka
ob 20.00 fanfare oznanijo odkritje spomenika, kar stori delegacija ZB
ob 20.35 jugoslovanska himna zaključuje proslavo

II.

Predlog kulturnega programa

1. Karol Pahor: Komandant Stane
 2. Karol Pahor: Hej brigade
 3. Radovan Gobec: Pesem o svobodi
 4. Marjan Kozina: Naša vojska
 5. France Marolt: Pesem XIV. divizije
 6. Karol Pahor: Na juriš
 7. Rado Simoniti: Pesem o Titu
 8. Pavel Sivic: Svobodna Slovenija
- Dirigent: Radovan Gobec

III.

Nastopajoči v kulturnem programu

1. Pihalne godbe
Godba na pihala JLA
Godba na pihala LM
2. Pevski zbori
Partizanski pevski zbor, Ljubljana
Pevski zbor »Partizan«, Maribor
Pevski zbor »Srečko Kosovel«, Ajdovščina

KONCEPT OSREDNJE REPUBLIŠKE PROSLAVE V POČASTITEV 30-LETNICE OSVOBODITVE V LJUBLJANI 10. MAJA 1975

I.

Od 10.00 do 11.00 prihajanje na Trg revolucije, v skupinah
ob 11.00 pričetek proslave: JUGOSLOVANSKA HIMNA — za pojejo združeni pevski zbori in pihalni orkestri
ob 11.05 pozdravni nagovor predsednika skupščine mesta Ljubljana tovariša inž. Toneta KOVICA
ob 11.09 govor predsednika predsedstva SR Slovenije tovariša Sergeja KRAIGHERJA (20 minut)
ob 11.30 fanfare oznanijo odkritje spomenika, nakar slede topovske salve z ljubljanskega gradu, dviganje zastav, ki označi celoten odprt Trg revolucije
ob 11.35 kulturni program — vmes pozdrav tovarišu Titu
ob 12.00 INTERNACIONALA in zaključek proslave
od 12.30 do 23.00 koncerti pihalnih orkestrrov, pevskih zborov in folklornih ansamblov na prostem, kulturne prireditve v osrednjih kulturnih zavodih, otvoritve in ogledi razstav, itd.

II.

Predlog kulturnega programa na osrednji proslavi

1. Filip Bernard: Bilečanka (pih. orkestri)
 2. Pozdravno pismo tovarišu Titu
 3. Rado Simoniti: Pesem o Titu (zbori in orkestri)
 4. Radovan Gobec: Svobodna zemlja (zbori in orkestri)
 5. Blaž Arnič: Moja pesem ni le moja pesem (zbori in orkestri)
- Med 3. in 4. ter 4. in 5. točko vezni tekst po dve minuti, ki ga recitira igralec Andrej Kurent.
Dirigenta: F. Hriberšek in Janko Brzulja

III.

Nastopajoči v kulturnem programu

1. Pihalne godbe
Godba na pihala JLA
Trboveljska pihalna godba
2. Pevski zbori
Zbor Slovenske filharmonije (50 članov)
Zbor Opere SNG (60 članov)
Zbor RTV (40 članov)
Mladinski pevski zbor (50 članov)

Jože Mirtič-Zidar

Med znamenite osebnosti naše revolucije, ki so delovale na območju sedanje občine Ljubljana-Center, čeprav niso v njej stanovale, spada tudi Jože Mirtič-Zidar, narodni heroj.

Rojen je bil 20. oktobra 1912 v Ljubljani, živel je pri starših, ki so živeli v Trnovem. Oče je bil železničar. Po končani osnovni šoli je Jože Mirtič končal še meščansko, nato pa se je eno leto učil za strojnega ključavničarja v tovarni Unitas. Leta 1931 mu je uspelo, da so ga sprejeli v tehniško srednjo šolo, na gradbeno-arhitektonski oddelek. Končal jo je leta 1935, star triindvajset let, kar je za učenje na srednji šoli že precejšnja starost. Po drugi strani pa to naredi dijaka bolj resnega in zbranega, saj se zaveda, da se mora učiti.

Kot otrok in mladenič je Mirtič živel med zelo vernimi ljudmi, kar je vplivalo na njegovo prepričanje tudi v političnem pomenu. Bil je član telovadne organizacije »Orel«, ki je bila pod vplivom klerikalcev. Toda kaj kmalu, ko je videl, kaj se godi in kaj počno takratni klerikalci, je naredil prvi korak v smeri preobrazbe v človeka z naprednimi političnimi in življenjskimi nazori. V letih 1930—1933 ga najdemo med skavti, ki so se vedno bolj nagibali na levo, čeprav so še vedno izpovedovali krščanstvo. Končno so oblasti, vsekakor na pobudo klerikalnega vodstva, ki je grdo gledalo na »odpadnike«, organizacijo razpusile. Že prej ni bilo v marsikaterem skavtu nobenega verskega prepričanja več, razpustitev pa je pomagala še zadnjim, da so se ga otresli.

V tem času, leta 1933, je bil Mirtič politično že dovolj razgledan in tudi opredeljen, da so ga sprejeli v partijo. To je izpeljal znani Butinar, ki je kasneje zašel v izdajstvo. Morda bi se Mirtičevo življenje zasukalo čisto drugače, če ne bi čez poletne počitnice, ko so se dijaki razšli, izgubil zveze s tovariši. Morda pa je bilo tako delovanje takrat precej pomembnega partijskega funkcionarja, kakršen je bil Butinar, znanilec bodoče njegove lahkomišelnosti, ki ga je pripeljala v izdajstvo. Toda zdaj, po več kot štiridesetih letih, ko so mnoge priče vseh dogodkov že zdavnaj mrtve, je vse okoliščine nemogoče ugotoviti.

Od 1935 do 1937, ko je odšel k vojakom, je bil Mirtič kot gradbeni tehnik zaposlen na upravi za ceste in pota v Ptuj. Fantje s srednje in visokošolsko izobrazbo so takrat navadno služili vojaščino v »dijaški četki«, ki je bila pri kakem polku. Urili so jo posebni oficirji po bolj zahtevnem programu. Po končanem urjenju je »objekt« znal precej več kot prostak. Kasneje so ga klicali še kdaj pa kdaj na vojaške vaje in če se je vsaj malo izkazal, je postal rezervni podporočnik. Tako je postal tudi Mirtič rezervni oficir.

Po odsluženi vojaški službi se je zaposlil na tehničnem oddelku banke uprave na sedanji Prešernovi cesti. Tako je precej časa preživel na raznih gradbiščih cest po vsej Sloveniji in tam prišel v vsakdanji stik z najslabše plačanimi delavci iz vseh krajev Jugoslavije in z begunci iz Istre in Primorske. Ti so tedaj naravnost množično bežali v Jugoslavijo, ker bi jih drugače poslali kot italijanske vojake v Etiopijo. Pri nas so se zaposlili največkrat pri gradnji cest.

Leta 1941 najdemo Mirtiča med tistimi uslužbenci banske uprave, ki so se takoj po usta-

novitvi Osvobodilne fronte znašli v njenih vrstah. Tiste prve čase, ko organizacija OF še ni bila tako izpopolnjena kot kasneje, so delovali mnogi njeni člani po »proizvodnem načelu«, kot bi temu rekli zdaj. Posebno v takšnih važnih ustanovah kot je bila banska uprava kot takratna vrhunska upravna ustanova celotne ljubljanske pokrajine. Zaradi tega so imeli uradniki velikanske možnosti za delo v korist Osvobodilne fronte. Poleti 1941 je na primer na cesti v Iškem Vintgarju, ki ga je vodila banska uprava, našlo začasno delo in s tem tudi zatočišče veliko število beguncev iz nemškega zasedbenega območja. Med njimi so bili mnogi učitelji, ki so kasneje postali partizani.

Na banski upravi se je kaj kmalu izoblikoval matični odpor, njegov član je bil tudi Mirtič. Niso zaman kasneje belogardisti z vsjo ogorčenostjo pisali o »leglu« komunistov, ki so se vgnezdili celo na banski upravi ter jo izkoristili za »rovarjenje«. Morda prav v tem, da so belogardisti Mirtiča poznali z banske uprave, pa tudi od prej, ko je skupaj z njimi telovadil pri »Orlihi«, lahko najdemo vzrok, da so se nad njim tako znesli, ko so ga ranjenega pri Dobljčah 14. novembra 1944 ujeli in mu vrezali petokrako zvezdo v obraz.

Na banski upravi je bil v začetku 1942 sprejet med kandidate za člana KP tudi Mirtič. Spomladi 1942 je odšel za delovodjo na cesto, ki so jo gradili na Mokrc. Tam pa so bili že čez zimo stalno partizani. Ni dolgo trajalo in že je imel Mirtič z njimi zvezo. Veliko jim je lahko koristil, če ne z drugim je lahko marsikaj pripeljal iz Ljubljane kot da potrebuje za gradnjo. Najbolj dragocena zadeva je bilo za partizane vsekakor razstrelivo, ki ga za gradnjo ceste v kamnitem gorskem svetu, kakršen je Mokrc, veliko potrebujejo in ob katerem na noben način nihče ne more organizirati učinkovitega nadzorstva nad porabo.

Pomlad 1942 mnogi pisec imenujejo »velika partizanska pomlad«. Na Dolenjskem in Notranjskem so partizanske čete in bataljoni rasli kot gobé po dežju, vsepovsod so se Italijani umikali iz manjših krajev v večje, s tem pa so omogo-

čali da je nastalo prvo osvobodeno ozemlje. Gradnja ceste v gozdove v času, ko so partizani vsepovsod rušili mostove, podirali drevje na ceste in jih prekopavali, je postala nesmiisel in nekega dne je Mirtič sporazumno s partizani sklenil, da je treba nehati. Bil je brez družine, rezervni oficir, kandidat za člana Partije, poleg tega pa še vajen miniranja. Moral bi se vrniti v službo in tam nadaljevati z delom kot disciplinirani kandidat, toda raje je ostal pri partizanih. To je bilo 15. maja 1942. Dober teden kasneje so partizani trkali na vrata Ljubljane in se tolkli z Italijani pri »pokritem mostu« na Izanski cesti. Z Gradu je streljalo na Barje težko topništvo, toda skoraj brez uspeha. Ilovica ni hotela sprožiti vžigalnikov, ker je bila preveč mehka, razen tega ni bilo mogoče toliko povestiti cevi, da bi streljale tako blizu. Tisti, ki so postavili topove na Grad, nikoli niso računali, da bodo kdaj partizani tako blizu.

Jeseni 1942, ko je bila ustanovljena Serčerjeva brigada, je bil Mirtič že zdavnaj komandant bataljona. Kot tak se je z 2. bataljonom Notranjskega odreda vključil vanjo. Že julija je bil sprejet tudi v partijo. 1. maja 1943 je postal major naše vojske. Avgusta 1943 je postal namestnik komandanta brigade, nato pa je za tri tedne odšel na višji oficirski tečaj pri glavnem štabu Hrvaške. Po vrnitvi je konec septembra postal komandant Levstikove brigade. Z njo je porušil postojanki pri Pečarju in Teličarju ob italijansko-nemški razmejitveni črti, ki so jo Nemci tudi po italijanski kapitulaciji še vedno skušali obdržati. Novembra pa je Levstikova brigada napadla celo Ljubljano, spet od Iga in Škofljice sem. Nekaj topovskih granat je padlo na mesto.

Marca 1944 je Mirtič postal komandant 1. brigade Vojske državne varnosti, oktobra pa načelnik štaba slovenske divizije Vojske državne varnosti. Kot tak je tudi padel, ko so domobranci in Nemci vdrli v Belo krajino. Tedaj je skušal z razpoložljivimi silami organizirati obrambo, toda sovražnik je bil preveč močan.

MILE PAVLIN

SEZNAM DOSLEJ ZNANIH PRIREDITEV IN PROSLAV V MAJU IN JUNIJU 1975 OB PRAZNOVANJU 30-LETNICE OSVOBODITVE

MAJ

1. maja — 30-letnica osvoboditve Trsta
1. maja — srečanje delavcev na Predmeji ob 30-letnici osvoboditve
4. maja — 30-letnica osvoboditve slovenskih zapornikov iz Begunj na Gorenjskem
5. maja — 30-letnica ustanovitve prve slovenske narodne vlade v Ajdovščini (osrednja slovesnost bo 4. maja)
- ali 15. maja — 30-letnica osvoboditve, združena s pevsko revijo Posavja (sodelujejo: Brežice, Pišce, Krško, Sevnica, Laško, Sentjur, Šmarje) in odkritjem obnovljenega spomenika padlim borcem (govornik: Stane DOLANČ)
9. maja — športna prireditve »Po poteh partizanske Ljubljane«; prihod štafete mladosti; zvečer odkritje spomenika Francu ROZMANU-Stanetu
10. maja — osrednja slovenska proslava 30-letnice osvoboditve v Ljubljani
13. maja — dan organov varnosti (za notranje zadeve)
9. maja — 30-letnica zmage nad fašizmom — prireditve v Beogradu — parada JLA
15. maja — 30-letnica zadnje partizanske bitke na POLJANAHA (regijska proslava za Koroško)
25. maja — dan mladosti — praznovanje slovenske in jugoslovanske mladine
- od 29. maja do 1. junija — mladinski festival bratstva in enotnosti v GORNJI RADGONI (sodelujejo občine: Bitola,

Treba je poseči kar globoko v zemljo, da bo vodovod pravilno zgrajen.

Bos. Samac, G. Radgona, Kranj, Nikšič, Niš, Priština, Reka, Sl. Brod, Subotica, Trebinje, Zagreb in Mladenovac)

Opomba

9. maja slavi občina Ljubljana-Center svoj občinski praznik.

JUNI

4. junija — SLOVENJ GRADEC — 30-letnica osvoboditve, združena s praznovanjem občinskega praznika
7. junija — 30-letnica vrnitve slovenskih izgnancev na brestaniškem gradu

14. junija — CELJE — proslava 40-letnice I. zleta Svobod in kulturno-prosvetnih društev; 30-letnica enotnih sindikatov, in 25-letnica samoupravljanja

22. junija — 30-letnica osvoboditve, združena s praznovanjem občinskega praznika v občini Ljubljana-Siška (ob tej priložnosti bo organizirana parada aktivnosti in zborovanje mladih Siškarjev)

22. junija — DOMZALE — proslava 30-letnice osvoboditve, združena z zborom aktivistov GORENJSKE in občinskima praznikoma Kamnika in Domžal

22. junija — 40-letnica pokrajinske konference SKOJ v Ljubljani

22. junija — LENDAVAL — 30-letnica osvoboditve, združena s praznovanjem občinskega praznika

Opomba:

22. junija slavi občina Ljubljana-Siška svoj občinski praznik;

24. junija slavi občina Ljubljana-Bežigrad svoj občinski praznik.

Mladi v maju

Prireditve v čast mesecu mladosti se začno s pohodom po poteh vojaško političnega vodstva NOV in POS od 26. aprila do 9. maja.

Kako bo potekal ta dvotedenski pohod? Začel se bo pri spomeniku Ilegalcu v Ljubljani, od koder bodo udeleženci pohoda krenili do grobnice narodnih herojev in naprej do hiše, kjer je bila ustanovljena osvobodilna fronta. Nato bo kolona prek Tivolija in mimo muzeja ljudske revolucije prišla do hiše, v kateri so ustanovili glavno poveljstvo slovenskih partizanskih čet. Hiša stoji pod hribom ob Vodnikovih cesti. Tudi tu bodo pohodniki položili venec. Pohod bo nato šel na Podutik, venec bo položen k spomeniku Milana Mravljeta. Na Toškem čelu se bodo srečali z borci, pripadniki zaščitne enote vojno političnega vodstva NOV in POS. Na Topolu bo srečanje ob tabornem ognju, v katerem bodo sodelovali tudi krajanje. Preko Žirovnika, Dobrove, Brezovice in tam položili venec, kasneje prepeljali čez Ljubljano in se pogovorili s partizanskim čolnarjem. V Tomišlju bodo položili venec na grob Ljube Sercerja.

Spust k bolnišnici Krvavice v Iški Vintgar bo vodil Iztok Trček, ki je strokovnopolitični sodelavec mestne konference ZSMS Ljubljane. Po Mokrcem bodo udeleženci pohoda obiskali Sercerjev tabor. Nato se bodo iz Roba odpeljali v Kočevje in tam položili venec, kasneje pa si ogledali še muzej revolucije. Venec bodo nato položili v bolnišnici Jelendol. Iz baze 20 bo kolona krenila k Lukovemu domu, kjer bo raportirala Francu Leskošku-Luki. Nato bo šla kolona skozi Kočevske poljane, po dolini Starih žag do Crmošnjic. Na poti se bodo pohodniki ustavili v TV 15 na Občicah. V Semiču si bodo ogledali Iskrino tovarno in se pogovarjali s samoupravljalci in družbenopolitičnim aktivom.

Venec bodo položili tudi k spomeniku komandanta Staneta.

Zatem se bodo udeleženci pohoda ustavili v Vinici, šli čez Sinji vrh v Damelj, se tam srečali s partizanskimi čolnarji in zatem šli čez Kolpo do Severina. V Lukovem dolu bodo položili venec k spomeniku Ivana Gorana Kovačiča.

Pohodniki se bodo vključili v program proslav na predvečer 1. maja na Delnicah.

Cez Lokve, Sušak, Klano in Lipo bo kolona pripotovala v Ilirsko Bistrico in zatem krenila v Brkine, kjer jo bo vodil Maks Zadnik. Prehodili bodo pot od Harij do Tominja in naprej v Zajelše, Pregarje, Tatre, Kozjane, Sleče, Artviže, Varejo, Barko, po Smagurski dolini do Ostrožnega brda. Nakar se bodo odpeljali v Ajdovščino in se tam srečali s predstavnikmi enote Dušana Ješeviča, ki je bila lani najboljša enota JLA. V nedeljo, 4. maja se bodo pohodniki udeležili proslave 30-letnice ustanovitve prve slovenske vlade.

Sledil bo, s postankom v Postojni, prevoz do Starega trga pri Ložu. Na Ulaki bodo položili venec in se srečali s tovarišem Matevžem Hacetom. V Ložu se bodo srečali s samoupravljalci iz Kovinoplastike in si ogledali notranjski muzej. Nakar se bodo prepeljali do Osóvnika ali Roba in od onod krenili na Kurešček, v Zapotoku pa bo brigadna konferenca.

Po dnevu, določenem za analizo prehojene poti, brigadno konferenco, sestanek aktiva ZK, športne aktivnosti, zabavni program, pranje in čiščenje opreme in drugo, se bodo podali proti Turjaku in zatem preko Pugleda, Podlipoglava in Urha do Zadvora, kjer se bodo srečali s pripadniki zaščitne enote VPV NOV in POS.

Udeleženci pohoda po poteh vojaško političnega vodstva NOV in POS se bodo ob koncu dolge poti udeležili proslave ob odkritju spomenika Francu Rozmanu-Stanetu in osrednje proslave ob tridesetletnici zmage nad fašizmom in zmage socialistične revolucije, ki bo na Trgu revolucije.

Seveda bodo udeleženci med pohodom položili še mnoge vence, pripravili mnoga srečanja s prebivalci in udeleženci narodnoosvobodilnega boja.

DRUGI POHODI

Mesec mladosti bodo mladi počastili še z nekaj pohodi. Tako bodo 9. maja krenile na pot štiri ljubljanske pohodne enote po poteh X. slovenske narodnoosvobodilne udarne brigade Ljubljanske, I. slovenske proletarske udarne brigade Toneta Tomšiča, II. SNOUB

Lopata, kramp ali samokolnica so edino orodje brigadirjev.

Ljuba Sercerja in brigada AVNOJ.

24. in 25. maja bo pohod, katerega soorganizator je domilni odbor I. SPUB Toneta Tomšiča in katerega se bo udeležilo 150 mladink in mladincev, ki bodo prehodili pot Ljubljana-Turjak-Videm pri Poničevah-Grosuplje-Ljubljana.

DRUGE PRIREDITVE

Te bodo čez vse leto. Naj omenimo le nekatere, ki bodo v maju.

Akademski plesni klub bo ob koncu maja organiziral plesni turnir ob tridesetletnici zmage. Na turnirju bodo sodelovali plesalci iz pobratenih in ljubljani prijateljskih mest.

Od 19. do 25. maja bodo imeli mladi kulturni teden, ki se bo zaključil z akademijo v počastitev dneva mladosti.

MLADINSKE DELOVNE BRIGADE

Ljubljanski mladinci in mladinke bodo letos sodelovali v štirih zveznih in treh republiških delovnih akcijah. Udeležilo se jih bo okrog sedemsto ljubljanskih brigadirjev in brigadirke v devetnajstih brigadah.

Slovenske akcije bodo v Brkinih, Halozah in Suhi krajini.

Zvezne akcije, na katerih bodo sodelovali slovenski brigadirji in brigadirke, bodo: Kozjansko, Sava, Sutjeska, Kozara.

Prvi ljubljanski brigadirji, in sicer iz delavskih vrst, bodo šli na Kozjansko že 27. aprila. V prvi izmeni bodo delali do 18. maja skupaj z reškimi in zagrebškimi brigadirji in brigadirkami. vj

Brigadirji pred odhodom na akcijo.